ורב *יהודה בר אמי משמיה דרב יהודה אמר *בית הפרס שנידש טהור א"נ בשאר טומאות דלא מזהר עלייהו : א)ואם היה זקן מרכיבו על החמור ב]: תנא כפועל בטל אמר אביי *כפועל בטל של אותה מלאכה ג]: **מתני'** החשוד על הבכורות אין לוקחין ממנו ד] בשר צבאים ולא עורות שאינן עבודים רבי אליעזר אומר לוקחין ממנו עורות של נקבה, ואין לוקחין ממנו צמר מלובן וצואי אבל לוקחין ממנו טוי (א)ובגדים : **גמ'** בשר צבאים דמיחלף *בדעגלא, ולא עורות שאינן עבודים הא עבודים זבנינן ה] אם איתא דבבור הוה לא הוה טרח ביה סבר אי שמעו ו] ביה רבנן מפסדו לי מינאי : רבי אליעזר אומר לוקחין ממנו עורות של נקבה : מאי טעמא? מידע *ידיע וה"נ א"כ זכר נמי חייק לזכרותיה ואמר עכברים אכלוה, ואידך כי עכברים מידע ידיע: ואין לוקחין ממנו צמר מלובן וצואי : השתא צמר מלובן לא זבנינן צואי מיבעיא? אלא הכי קתני צמר מלובן מצואתו : אבל לוקחין ממנו טוי ובגדים: השתא טוי זבנינן בגדים מיבעיא מאי בגדים נמטי : **מתני'** *החשוד על השביעית אין לוקחין ממנו פשתן ואפילו סרק אבל לוקחין מהם טוי (ב) ואריג : **גמ'** השתא טוי זבנינן אריג מיבעיא? מאי אריג תיכי : **מתני'** החשוד להיות מוכר תרומה (ג) ז] לשם חולין אין לוקחין ממנו אפילו מים ומלח דברי רבי יהודה רבי שמעון אומר *כל שיש בו זיקת תרומה ומעשרות אין לוקחין ממנו : **גמ'** *לאתויי מאי? לאתויי *קרבי דגים דמערבי בהו שמן זית. ההוא טבחא דהוה חשוד לזבוני תרבא

כפועל בטל של אותה מלאכה · דבטל מינה דאם היה עוסק מרגליות שעבודתה נוחה לעשות ושכרו מרובה אם אומר לו טול כך וכך ותבטל היום ממלאכה אינו פוחת משכרו אלא דבר מועט שהרי נוחה ואין בה טורח ואי מלאכה קשה היא כמו נגר אם אומר לו אתה נוטל עכשיו שלשה זוזים טול זוז והבטל היום מאותה מלאכה ועשה מלאכה קלה זו נוח לו להבטל וליטול זוז והכא נמי כי ההוא אגרא יהיב ליה שהרי מבטלו ממלאכתו, וכוליה אגרא לא יהיב ליה שהרי אינו עסוק במלאכה קשה הללו : **מתני'** החשוד על הבכור · ח] כגון החשוד להטיל מום בבכור : (ד) בשר צבאים · שאדום הוא מיחלף בבשר עגל זימנין דמזבין עגל בכור תם ואומר שבשר צבי הוא : **גמ'** שמעי רבנן · דבכור תם הוא וטעון קבורה ומפסדי ליה מינאי ומקפיד על טרחו ואינו מעבדן : של נקבה · דאין לחוש בבכורה : מידע ידיע · בין עור זכר לעור נקבה : חייק · חותך לזכרותיה ועושה כעין נקבות וכי מעיילה מה חתוך זה שבמקום נקבות ואומר עכברים אכלוה : נותי · למר שאינו מלובן מנותקו : השתא מלובן · דאיכא למימר לא מפסיד טירחיה ולא מלבין לה דסבר שמעי רבנן ומפסדי ליה מינאי אפי' הכי ט] כיון דטירחא זוטא היא לא קפיד עליה ולא זבנינן נותי מיבעיא : *אבל לוקחין ממנו טוי ובגדים · דאי מבכור לא הוה ע"כ להו דמקפיד אטירחיה* : בגדים מיבעיא· י] הא מעשה שכוון איטרחא להו : נימוטי · פילטר"ש ולא נטוו מעולם ולהכי איצטריך לאשמועינן : **מתני'** החשוד על השביעית · לזרוע או לעשות סחורה בספיחים : סרק · כתוש ומתוקן במסרק : **גמ'** אריג מיבעיא · הא בא לכלל טווי קודם לכן ונוהיא שעתא איטרחא : תיכי · פרשות שקורין טרלויי"ש ועושין אותן מפשתן עד שלא נטוה : **מתני'** אפי' מים ומלח · משום קנס : זיקת תרומה · כל דבר שנותנין ממנו תרומה : **גמ'** יח] שמערבין בהן שמן זית · וכיון דאית בהו זיקת תרומה לא זבנינן מיניה : תרבה

אבל לשון בודקין משמע לכתחלה כדי לעבור ולעשות פסח ולהכי בעי מאי בודקין דמה היא אותה בדיקה והשתא יש שלשה ענינים בבית הפרס לעושי פסח לכהני עלמא ולנזיר לבית שמאי מנפח וטהור וללמוד תורה ולישא אשה ולדון ולערער ולכבוד הבריות שרי ליטמא בלא ניפוח ולשאר מצות כגון עדות דהכא שרי על ידי ניפוח וטמא וכן בעירוב (ה) יב] *אומר אין מערבין אלא לדבר מצוה שרי ליטמא ע"י ניפוח יג] (וטמא) ואי מערבין אף לדבר הרשות יש ללמוד משם דעל ידי ניפוח שרי אפילו בלא מצוה אלא יד] מדבריהם *וטמא אי נמי מערבין לדבר הרשות איכא לאוקומי המשנה כשעירב לדבר מצוה שרגילות הוא לערב לדבר מצוה כדקתני בריש כילד משתתפין (עירובין פב·) וכל מי שילך לבית האבל או לבית המשתה וקאמר התם דאורחא דמילתא קתני והא דבעי בחגיגה (דף כה:) הבודק לפסחו מהו שיאכל בתרומתו אבדיקה דרב יהודה קאי ולא טו] אמתני' ולפי' ר"ת איפכא ועוד הייט יכולין לפרש דכל הבדיקות לעושי פסח אלא דבדיקת המשנה לאחר טז] *שעברו לדרב יהודה בא להשמיענו מאי בודקין כדי לעבור ופירוש כמו אמר רב יהודה מאי בודקין כההוא דבריש אלו מציאות (ב"מ כא·) וכמה אמר רב יצחק קב בארבע אמות ובפרק לא יחפור (ב"ב כב:) וכמה אמר רב יוסף אמה דאסיאן כמלא יז] חלון* :

ורב יהודה בר אמי משמיה דרב יהודה אמר בית הפרס שנידש טהור · בפרק בתרא דחגיגה (דף כה·) גרס רב חייא *ברבי אמי משמיה דעולא :

כפועל בטל של אותה מלאכה · פירש בקונטרס מאותה מלאכה דבטל מינה דאם היה עוסק מרגליות שעבודתה נוחה לעשות ושכרו מרובה ואם אומרים לו טול כך וכך ובטל היום ממלאכה אינו פוחת משכרו אלא דבר מועט שהרי נוחה ואין בה טורח ואם מלאכה קשה היא כגון נגר אם אומרים לו אתה נוטל עכשיו ג' זוזים טול זוז והבטל היום מאותה מלאכה לעסוק במלאכה קלה ניחא לו להבטל ליטול זוז עד כאן לשון הקונטרס ולא היה לו לפרש שיטול שכר בטלה מאותה מלאכה יח] לעסוק במלאכה קלה כיון דא"כ היה נוטל [שכר] לדון ולהעיד להזות ולקדש אלא היה לו לפרש שנותנין לו שכר בטלה מאותה מלאכה יט] ובטל לגמרי ואינו עושה בשום מלאכה וכענין זה צריך לפרש בסוף אלו מציאות (ב"מ לא:) גבי השבת אבידה דתנן היה בטל מסלע לא יאמר לו תן לי סלע אלא נותן לו שכרו כפועל כ] בטל מאותה מלאכה וגם שם פירש בקונטרס כענין שפירש כאן וא"א לומר כן דא"כ היה נוטל שכר על השבת אבידה ואפי' לרבנן דאמרי טעינה בשכר לא אמרי אלא משום דא"כ לכתוב רחמנא טעינה ולא בעי פריקה ובריש כא] הכונס (ב"ק נו:) אמרינן שומר אבידה כשומר חנם דמאי הנאה אית ליה אלא צריך נמי שם לפרש ליושב ובטל לגמרי ורבינו חננאל פירש שם כב] כמו שבשאר ימות השנה אין נותנין בתפירת בגד אלא חצי סלע והוא עתה בשעת הרגל ותופר בגד בסלע כג] [אין] אומרים לו קבל שכר כמה שתטח למלאכה זו שאתה מקבל עליה סלע כד] [אלא] כאותו שכר שאתה היית נוטל כמותה בשאר ימות השנה שלא היית נוטל עליה אלא חצי כה] מפני השבת אבידה ופירושו תמוה דאין הלשון משמע כן וגם אין כאן שום *הכירא ליטול בשעת הרגל כו] כשאר ימות השנה והוי כהלכתה בלא טעמא ועוד תניא בריש השוכר את האומנין (ב"מ עו:) השוכר את הפועלים והטעו את בעל הבית כו' אבל הלכו חמרים ולא מצאו תבואה הלכו פועלים ומצאו שדה שהיא לחה נותן להם שכרם משלם אבל אינו דומה הבא טעון להבא ריקם עושה מלאכה ליושב ובטל וקאמר התם תני תנא קמיה דרב נותן שכרו משלם א"ל אביי אמר אי הואי התם א)הוה יהיבנא ליה כפועל בטל אלמא קרי ליה פועל בטל ומשמע לגמרי כמו *שפירש ולא כמו שפירש כז] [רש"י] ור"ח כלל ומיהו קשיא מהא דתנן בפרק איזהו נשך (שם סח·) אין מושיבין חנוני למחצית שכר כח] אלא א"כ נותן לו שכרו כפועל בטל ומפרש בגמרא כפועל בטל של אותה מלאכה דבטל מינה וצריכא דאי אשמעינן רישא חנוני משום דלית ליה טרחא אבל סיפא דאית ליה טרחא כט] אימא לא סגי ליה כפועל בטל ל] ואמאי ס"ד דלא תסגי ליה כפועל בטל והלא לא] כל זה כדינו שנותנין לו יותר לפי מה שהוא טורח ועוד דבברייתא פליגי התם כמה הוא שכרו בין מרובה בין מועט דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר אפילו לא טבל עמו אלא בציר כו' ר' שמעון אומר נותן לו שכרו משלם והשתא מתני' לב] ר' שמעון שזהו שכרו משלם ובתוספתא משמע דמתני' כר' מאיר דקתני המושיב חבירו בחנות למחצית שכר נותן לו שכרו כפועל בטל דברי ר' מאיר ועוד קתני סיפא לג] ר' שמעון אומר נותן לו שכרו משלם אינו דומה עושה מלאכה ליושב ובטל יושב בחמה ליושב בצל ולפירוש הקונטרס דמתניתין ודבבא מציעא קשיא אבל לפי מה שפירשתי דכפועל בטל הייט יושב ובטל לגמרי ניחא ולא קשה מידי מה דקאמר ר' מאיר בין מרובה בין מועט הייט בין היה עוסק במלאכה מרובה בין היה עוסק במלאכה מועטת לד] ור' שמעון אומר נותן לו שכרו משלם שאומדים כמה היה רוצה ליטול ולבטל ממלאכה כבידה שהיה עוסק בה ויעסוק במלאכה *כמו דהייט [illegible] מדרבי מאיר לה] ויושב ובטל דתוספתא לאו בטל לגמרי אלא מאותה מלאכה החמורה ורבינו חננאל פירש בענין אחר דבבא מציעא לו] מי שפירש הולך ובטל והיה משתכר בקל ולא יתן לו כמו שפועלים הולכים עכשיו שהם בוזקין לז] הרבה משכירין כגון שהיה שכר עכשיו בשתי סלעים ובאותה שעה היה נוטל לא לח] יהיה נוטל אלא סלע:

תרבה

א) לא הוה יהיבנא ליה אלא כפועל בטל [illegible]

עין משפט נר מצוה

כט א מיי' פ"ו מהל' קרבן פסח הל' ח :

ל ב מיי' פט"ו מהל' טומאת אוכלין הל' ...:

לא ג מיי' פכ"ג מהל' סנהדרין הל' ה סמג ... טוש"ע ח"מ סימן ט סעיף ס :

לב ד מיי' פ"ב מהל' בכורות הלכה כ סמג עשין ...:

לג ה מיי' פ"ח מהל' שמיטה ויובל הל' יד :

לד ו ז מיי' פי"ב מהל' מעשר הלכה יז :

שיטה מקובצת

א) ואם היה: ב) החמור וכו' תנא נוטל שכר כפועל: ג) מלאכה דבטל מינה: ד) ממנו אפילו בשר: ה) ובנינן בו: ו) שמעו בי רבנן ומפסדו לה מינאי: ז) תרומה לשם חולין: ח) הבכור כהן החשוד: ט) הכי פ"א האיל: י) מיבעיא: יא) כל לאתויי קרבי דגים שמערבין: יב] בעירוב: יג] וטמא ואי: יד] אלא שהעמידו דבריהם וטמא: טו] ולא אדמתני' ולפי': טז] לאחר שעבר דרב יהודה: יז] כמלא חרחב חלון: יח] מלאכה קשה לעסוק: יט] מלאכה כיושב ובטל: כ] כפועל ומפרש בגמ' כפועל בטל: כא] ובריש פ' הכונס: כב] שם כגון שבשאר: כג] בסלע ואומרים לו: כד] סלע באותו שכר שהיית נוטל בהנאתה בשאר: כה] חצי סלע מפני: כו] הרגל כבשאר ימות: כז] שפי' ר"ח כלל וגם לא ממש כפי' הקונטרס ועוד קשיא: כח] שכר ולא יתן מעות לחברו ליקח בהם פירות למחצית שכר אלא א"כ נותן: כט] טרחא אימא לא: ל] בטל כו' ואמאי: לא] והלא זהו דינו שנותנין: לב] מתני' כר' שמעון: לג] סיפא:

רבינו גרשום

וטמאו : שנידש טהור. לגבי [עושי] פסח: אי נמי בשאר טומאה. כגון נבילות ושרצים דאין מוהרין אלא על טומאת מת בלבד : כפועל בטל של אותה מלאכה דבטל מינה. דיש בדבר להקל ולהחמיר כיצד פועל חייט או ספר שאין במלאכתו טורח כ"כ ומרויח ביום ג' פשיטא אם שוכרו אדם על מנת שיהא בטל ממלאכתו וישמור ביתו ומבקש שיניח לו קצת משכרו הואיל והוא בטל שאינו טורח ודאי כיון שאומנותו היא בלא טורח אינו רוצה להניח משכרו אלא דבר מועט כגון פשיטי' אחת אבל פועל שמלאכתו קשה כגון כתף ודאי ברצון יניח חצי שכירותו או יותר ע"מ שיהא בטל הכא לפי האומנות שמבטלו לדין או העד יתן לו שכרו : ולא עורות שאינן עבודין דישא של בכור הן : אבל לוקחין ממנו עורות של נקבה דנקבה לא

[ברכות יט. וש"נ]

[ב"מ לא. סח. וש"נ]

קדשא בבכורה : דמיחלף בדעגל : שאדום בשרו · סבר · אם אעבדנו ואח"כ נודע שהוא של בכור [illegible]

הגהות הב"ח (א) במשנה טוי ובגדים נ"ב ס"א ואריג : (ב) שם במשנה המוכר לשם כל"ל ואות ו' נמחק : (ג) רש"י קודש ד"ה [illegible] : (ה) תד"ה [illegible]

נושא
הגלגלות הקבורות
למי שחשוד:
- על הבכורות
- על שביעית
- למכור תרומה בתור חולין